بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޤަޟިއްޔާ ނިމުނު ގޮތުގެ ޚުލާޞާ

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2016/HC-A/83
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:
- ނަން: ޗާ ޝިއި ޒު
- އައިޑީކާޑު ނަންބަރު: G54186472
- ދާއިމީ އެޑްރެސް: ގައިން ނަންބަރު 838/ ސަންތޮންއާ ކަޔިން
- މިހާރުގެ އެޑްރެސް: ހ. ހަސަންވާ ބިލްޑިންގު

- އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅި ފަރާތް:
- ނަން: އޯޝަން ޖަނަރަލް ޓްރޭޑް
- ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު: -
- ދާއިމީ އެޑްރެސް: އޯޝަން ޖަނަރަލް ޓްރޭޑް
- މިހާރުގެ އެޑްރެސް: އޯޝަން ޖަނަރަލް ޓްރޭޑް

- ރަޖިސްޓްރީކުރެވުނު ތާރީޚު: 23 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1436 / 23 ފެބުރުވަރީ 2016
- ނިމުނު ތާރީޚު: 11 ރަބީޢުލްއައްވަލް 1439 / 29 ނޮވެމްބަރު 2017

- އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 799/Cv-C/2012
- ޤަޟިއްޔާގެ ބާވަތް: [illegible]
- ހުކުމްކުރި ކޯޓު: ސިވިލް ކޯޓު
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 07 މެއި 2012
- ނިމުނު ތާރީޚު: 17 ޑިސެމްބަރު 2015

- މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު އަބްދުލްޣަނީ މުޙައްމަދު، ފަނޑިޔާރު ޝުޖާޢު އުސްމާން ޢަބްދުއްލާ، ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބު
(ރިޔާސަތު)

• ދަޢުވާގެ ޚުލާޞާ:

މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 799/Cv-C/2012 ގެ ޤަޟިއްޔާ ނިމިފައިވާ ގޮތް [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު 838 ، [illegible] ނަންބަރު 18، [illegible] ގެ (ކާޑު ނަންބަރު G54186472) ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤަޟިއްޔާއެކެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

• ފާހަގަ ކުރެވުނު ނުކުތާތައް:

01- ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 799/Cv-C/2012 ގެ ޤަޟިއްޔާގެ [illegible] [illegible] [illegible]، އެ ޤަޟިއްޔާ އަކީ، [illegible] [illegible] ގެ 04 ނޮވެމްބަރު 1993 އިން 02 އޮގަސްޓު 1994 އަށް އަދި 30 އޮގަސްޓު 1994 އިން 07 ފެބްރުއަރީ 2009 އަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible]،

އެ ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] " [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، 04 ނޮވެމްބަރު 1993 އިން 02 އޮގަސްޓު 1994 އަށް އަދި 30 އޮގަސްޓު 1994 އިން 07 ފެބްރުއަރީ 2009 އަށް [illegible]

ހިމެނޭ، މިކަމުގެ ސަބަބުން ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ލިބުމުގެ ފުރުޞަތު ޔޫ ހެއި ޖެއަށް ދެވިގެންވާކަމަށް ކަނޑައަޅައި ދިނުމުގެ މި ދަޢުވާގެ ޤާނޫނީ ބާޠިލުކުރުމުގައި ޝަރީޢަތުން ގޮތެއް އަދި ކަނޑައެޅުން ނިޔަތަކުން ބުނެފައިވެއެވެ." މިފަދައިންނެވެ.

02- ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 799/Cv-C/2012 ޤަޟިއްޔާ އެކޯޓުން ނިންމަވާފައިވާ ގޮތް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ އެއްގޮތްނުވާކަމަށް ބުނެ އެޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ޔޫ ހެއި ޖެގެ ފަރާތުން 02 (ދޭއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅައި އެ ނުކުތާތަކާއި ބެހޭ ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދައްކަވައިފައެވެ.

- **ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ،** ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ ޖަދުވަލު 2 ގެ 19 ވަނަ ނަންބަރުގައި ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ އިޚްތިޞާޞްގެ ތެރޭގައި ހިމަނާފައިވަނީ، ބަންދުގެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި، ބަންދުން ދޫކޮށްލުމުގެ އަމުރުތަކާއި އެދި ހުށަހަޅާ މައްސަލަތައް ކަމުގައި ޤާނޫނުގެ އެ ނަންބަރުގެ ދަށުން، މިބާވަތުގެ ޝަކުވާއެއް ކޯޓަށް ޖިނާއީ މައްސަލައެއް ނޫން މައްސަލަތަކުގައި ހައްޔަރުކޮށް، ބަންދުކުރެވިފައިވާ ފަރާތް އެއްގޮތަކަށް ނުވަތަ ދަޢުވާކުރާ ކަނޑައެޅުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ދެވިގެންވާތީ، ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހޯދުމަށް އަދި ހުށަހަޅާ މަދަނީ މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން ހައްޔަރުކޮށް ބަންދުކުރެވިފައިވާ ފަރާތް އެއްގޮތަކަށް ނުވަތަ ދަޢުވާކުރާ ކަނޑައެޅުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ސިވިލް ކޯޓަށް ދެވިގެންވާކަމަށް ދަޢުވާގެ ޒާތުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަމަށް ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

- **ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ،** ޤާނޫނުއަސާސީގެ 68 ވަނަ މާއްދާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ފަދައިން، އަސާސީ ޙައްޤުތަކާއި މިނިވަންކަން މާނަކުރުމުގައި އަދި ތަފްސީރުކުރުމުގައި އިންސާނީ ޝަރަފާއި ހަމަހަމަކަމާއި މިނިވަންކަމުގެ މައްޗަށް ބިނާވެފައިވާ ހުޅުވިފައިވާ ދިމިޤްރާޠީ މުޖުތަމަޢުތަކުގައި ޤަބޫލުކުރެވޭ

ދިވެހިރާއްޖެ ބައިވެރިވެފައިވާ ބައިނަލް އަގްވާމީ މުޢާހަދާތަކަށް ދީނުގެ ޙުކުމުގައި ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވާކަމަށް ބުނެފައިވާ ނުކުތާއެވެ.

03. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 799/Cv-C/2012 ޤަޟިއްޔާ ނިންމަވާފައިވާ ގޮތާއިމެދު ހިތްހަމަ ނުޖެހޭ ކަމަށްބުނެ ދޫ ދައި ޑީ ގެ ވާރުތަކުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކާއި ދ. ނުކުތާއާ ގުޅޭގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ މާއްދާތަކާއި ދައުލަތުގެ ޤަވާޢިދުތަކާއި، މައްސަލައިގައި ގުޅުންހުރި ޤާނޫނުތަކާ ބަލައިލުމަށްފަހު މި މައްސަލަ ނިންމުމުގައި ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން ތަފްޞީލުކޮށްލާނަމެވެ.

(3.1) އަމާޒުވެފައިވާ ކަންކަން: (ފާހަގަކުރެވުނު ޝަރުޢީ މުއްދަތު ޤަވާޢިދުގެ ކަންތައް އެކަށައެޅުނު ގޮތުގައި ބަލާފައިވާ އުސޫލުތައް):

(3.1.1) ފުރަތަމަ ކަމަކީ، ދޫ ދައި ޑީ ގެ ވާރުތަކުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ދައުވާ ގޮތުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ދައުވާގެ ޚުލާސާއަކީ، ދައުވާލިބިގަތުމުން އެދިފައިވާ ގޮތުގެ މައްސަލަ ބަލައިދިނުން، ދޫ ދައި ޑީ ގެ މަސައްކަތްކުރި ދޫ ދައި ޑީ 04 ނޮވެމްބަރު 1993 އިން 02 އޮގަސްޓް 1994 އަށް އަދި 29 ނުވަތަ 30 އޮގަސްޓް 1994 އިން 07 ފެބްރުއަރީ 2009 ވަނަ ދުވަހާ ހަމައަށް ދިވެހި ދައުލަތުން ހައްދަވާފައިވާ ބަނޑުގައި ބަރަޖެހިފައިވާ އެއްވެސް ފާޑެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވާރުތަކުރާ ފާއިދާތަކާއި، ޖިނާޔަތް ދިރިހުރި މުޢާވަޟާއަކަށްކަން ޤަވާޢިދު ޤާނޫނީ ކަނޑައަޅާ ދިވެހިރާއްޖޭއިން ބައިވެރިވެފައިވާ ބައިނަލްއަގްވާމީ މުޢާހަދާތަކާ ޚިލާފަށް ކަމަށާއި، އެއްކަލަކުވެސް ސަރުކާރު ދޫ ދައި ޑީ އެސް ހިފައި އަދި ވިޔަފާރި ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ދިވެހި ދައުލަތުން ދޫ ދައި ޑީ އަށް ދޭން ކަމަކާއި، ނުވަތަ ދައުލަތުން ދިނުމަށް މުޢާވަޟާއެއް ދީފައިނުވާތީ އަދި ދިވެހިރާއްޖޭއިން ބައިވެރިވެފައިވާ ބައިނަލްއަގްވާމީ

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަދަލުދިނުމުގެ [illegible] ޤޫ ދެއި ޖީ އަށް ލިބިގެންވާ ކަމަށް ޝަރީޢަތުން ކަނޑައަޅުއްވައިދެއްވުން އެދި ހުށަހެޅި މައްސަލައެއްކަން އެނގެން އޮންނަނީ،

ސިވިލް ކޯޓުން އެ މައްސަލަ ނިންމަވާފައިވަނީ، ޤޫ ދެއި ޖީ، 04 ނޮވެމްބަރު 1993 އިން 02 އޮގަސްޓް 1994 އަށް އަދި 30 އޮގަސްޓް 1994 އިން 07 ފެބްރުއަރީ 2009 އަށް [illegible] [illegible] ޤޫ ދެއި ޖީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅައި ދެއްވުން އެދި ޤޫ ދެއި ޖީގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤޫ ދެއި ޖީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅުއްވާފައިވަނީ [illegible] [illegible] [illegible].

(3.1.2) ދެވަނަ ކަމަކީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 799/Cv-C/2012 ގަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރަން އެދި ޤޫ ދެއި ޖީގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކުގެ [illegible] [illegible] ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) ގެ ޖަދުވަލު 2 ގެ 19 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލައެއް ނޫން މައްސަލަތަކުގައި ހުކުމްކުރުން، [illegible] ޤާނޫނުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ލިބިގެންވާއިރު، ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހޯދުމަށް އަދި ހުށަހެޅި މަދަނީ މައްސަލައިގެ [illegible] ހުކުމްކުރުން [illegible] ޤާނޫނުން [illegible] ނުވަތަ [illegible] ކަނޑައެޅިފައިވާ [illegible] ސިވިލްކޯޓުން ލިބިގެންވާ ކަމަށް ސިވިލްކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ނަޒަރުކޮށް، ވޫ މެއި ޖީ ހުށަހެޅި މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޔާރު ލިބިފައިވާ ކޯޓަކީ ކޮބައިކަމާއި، އެއީ އެ މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޔާރު ސިވިލް ކޯޓަށް ލިބިގެންވާ މައްސަލައެއްތޯ ނުވަތަ ނޫންތޯ ބަލާއިރު،

ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) ގެ ޖަދުވަލު 2 ގައި ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ އިޚްތިޔާރު ބަޔާންކުރެވިފައިވާއިރު، ޤާނޫނީ ބާރެއްނެތި ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ފަރުދަކު ބަންދުކުރުމުން، އެކަމުގެ ބަދަލު ހޯދުމަށް ހުށަހަޅާ މައްސަލައެއް ބެލުމުގެ އިޚްތިޔާރު ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ލިބިގެންވާކަން އެނގެން ނެތްކަމާއި، އެ ޖަދުވަލުގެ 19 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބުނެފައިވާ ފަދަ، "ޤާނޫނީ ބާރެއް ނެތި ނުވަތަ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ބަންދުކޮށްފައިވާކަމަށް ބުނެ އެ ބަންދުން ދޫކޮށްދިނުމުގެ އަމުރެއް ނެރެދިނުން އެދި ހުށަހަޅާ މައްސަލަތައް" ބެލުމުގެ އިޚްތިޔާރު ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ލިބިގެންވާކަން އެނގެން އޮތްކަމަށް، ޖަދުވަލު 2ގެ 19 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބުނެފައި އެވަނީ، ވޫ މެއި ޖީ ގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލައެއްގެ ވާހަކަ ކަމާއި، އެ ނަންބަރުގައި [illegible] [illegible] ހެބިއަސް ކޯޕަސް (Habeas corpus) [illegible] [illegible]، އެއީ [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަމުރު (Writ) ނުވަތަ އެއާ ގުޅޭ މައްސަލަ (Habeas corpus petition) ކަމާއި،

ވޫ މެއި ޖީ ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި މައްސަލައިގެ ހަޤީޤަތަށް ބަލާއިރު، އެއީ ވޫ މެއި ޖީ ބަންދުން ދޫކޮށްދިނުމުގެ އަމުރަކަށް އެދި ހުށަހަޅާ ހެބިއަސް ކޯޕަސް [illegible] މައްސަލައެއް [illegible]، ވޫ މެއި ޖީ ސިވިލް ކޯޓަށް [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، 7 [illegible]

2009 ގައި [illegible] ބުނެ، ގެއްލުމުގެ ބަދަލު (Damages) ލިބުމުގެ [illegible]
ލިބިގެންވާ ކަމަށް ސިވިލްކޯޓުން ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާތީ އެދި ހުށަހެޅި މައްސަލައެއްކަން އެނގޭކަމާއި،

ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) ގެ ޖަދުވަލު 1 ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ އިޚްތިޞާޞް ބަޔާންކުރާ ބައިން، އެ ޖަދުވަލުގެ 22 ވަނަ ނަންބަރުގައި ވަނީ "ޤާނޫނީ ބާރެއްނެތި ނުވަތަ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ބަންދުކުރެވިފައިވާ މީހަކު އެބަންދުން ދޫކުރުމަށް އަންގާ ކަމާބެހޭ ޤާޟީން ނެރޭ އަމުރަކާ ހައްޔަރު ކުރުމުގެ ސަބަބުން ނުވަތަ ބަންދުކުރުމުގެ ސަބަބުން ޤާނޫނުއަސާސީގެ 58 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ބަދަލު ހޯދުމަށް އުފުލާ ދަޢުވާތައް" ބުނެފައިވާކަމާއި، މި ޖަދުވަލުގެ މި ނަންބަރަށް ބަލާއިރު، އަންނަނިވި 2 ގޮތުގައިވެސް ބަދަލު ހޯދުމަށް އުފުލާ ދަޢުވާތައް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ސިވިލް ކޯޓަށް ލިބިގެންވާކަން ދޭހަވާކަމެވެ؛

1. ޤާނޫނީ ބާރެއްނެތި ނުވަތަ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ބަންދުކުރެވިފައިވާ މީހަކު އެބަންދުން ދޫކުރުމަށް އަންގައި ކަމާބެހޭ ޤާޟީން ނެރޭ އަމުރަކާ ގުޅިގެން ބަދަލު ހޯދުމަށް އުފުލާ ދަޢުވާ.
2. ޤާނޫނީ ބާރެއްނެތި ނުވަތަ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ބަންދު ނުވަތަ ހައްޔަރުކުރުމަށްފަހު ދޫކޮށްލުމުން، ހައްޔަރު ކުރުމުގެ ސަބަބުން ނުވަތަ ބަންދުކުރުމުގެ ސަބަބުން ބަދަލު ހޯދުމަށް އުފުލާ ދަޢުވާތައް.

(3.1.3) **[illegible]** [illegible] ދިރިއުޅުމުގެ ޙައްޤާއި، އަމިއްލަ މިނިވަންކަމާއި، ނަފްސު ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޙައްޤު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގައި، އަސާސީ ޙައްޤުތަކާއި މިނިވަންކަން ކަށަވަރުކޮށްދޭ ބާބުގައި ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާކަމާއި، މި ޙައްޤު ޤާނޫނުއަސާސީގައި ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވަނީ އިންސާނާގެ ކަރާމާތާއި މިނިވަންކަން ކަށަވަރުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި

އިންސާނީ ކަރާމާތައި އިންސާނާ ދިރިހުރުމުގެ ޙައްޤާ ގުޅޭ [illegible] [illegible] އިންސާނާގެ ދިރިވުންކަމާއި ކަރާމަތަށް އިޙްތިރާމް ނުކުރުމީ އިންސާނާގެ ދިރިހުރުމުގެ ޙައްޤު [illegible] [illegible]

[illegible]، އިންސާނާގެ ދިރިވުންކަމާއި ކަރާމަތް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ގޮތުން، ޤާނޫނީ [illegible] މަތިން [illegible] އެއްވެސް މީހަކު ހައްޤުތަކުން [illegible] 58 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

(3.1.4) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަންކަން އެފަދައިން ހުކުމުން، [illegible] [illegible] 799/Cv-C/2012 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

(3.2) އަޕީލަންޓުގެ ދަޢުވާ: (ފަސްކުރުން އިސްތިއުނާފުކުރި ޤަޟިއްޔާގައި އާއި ފަސްކުރުން ނިންމާފައި ހުކުމްގެ ދަޢުވާއި އުސޫލުން ތިބުނުވުޒާރާތް އަސާސީތަށް)

ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 799/Cv-C/2012 ޤަޟިއްޔާ ގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ތަފްޞީލާއި، އެޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުން ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާއި ޚިލާފު ކަމަށްބުނެ ތޫ ލާއި ޖޭގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާއަކީ އެ ނުކުތާއަށް ގެންގުޅުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދަޢުވާކުރެވޭ ވާރުތަވެރިކަމާއި، މިފަދަ މައްސަލަތަކުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރީޢަތުގައި ނިޔާވުމުގެ އަންނަނިވި މުޢާމަލާތުން ކަނޑައަޅުއްވައި އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ފިޔަވަޅު ޤާނޫނީ ހަމަތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރަން ބޭނުމުން، އަންނަނިވި ކަންތައްތައް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

(3.2.1) ފުރަތަމަ ނުކުތާ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 799/Cv-C/2012 ޤަޟިއްޔާގައި، ދަޢުވާގެ ދައްކާފައިވާ ކަމުގައިވާ ތޫ ލާއި ޖޭ (ޕާސްޕޯޓް ނަންބަރު G54186472)، ދިވެހިރައްޔިތެއްގެ މައްޗަށް ކުރިއަށް ދައްކާފައި، ދިވެހިރައްޔިތުން ނޫން، 04 ނޮވެމްބަރު 1993 އިން 02 އޮގަސްޓު 1994 އަށް، އަދި 30 އޮގަސްޓު 1994 އިން 07 ފެބްރުއަރީ 2009 އަށް ހަމައަށްހުރި ބަންދުގައި ބަޔަކުއްޖާވެގެން އުޅުނުސް ޤާނޫނީ ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ދިވެހިރައްޔިތެއް ނޫނެވެ، އެ ޤާނޫނީ ބަޔާނުގެ ސަބަބުން ޖެހޭ ދައްކަން ޤާނޫނުގެ ދަށުން ދިވެހިރައްޔިތުން ނޫން ރައްޔިތުންގެ ބަޔާންތަކުން ކަނޑައެޅިފައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނު ތޫ ލާއި ޖޭ ގެ ވާރުތަވެރިކަމުގެ ބަޔަށް ދައްކާފައިވެއެވެ،

އެޤަޟިއްޔާގައި ދަޢުވާގައި ބަޔާން ކުރެވިފައިވާ ތޫ ލާއި ޖޭ ގެ ދައްކާގައި އުޅުއްވާ ފަރާތް ދިވެހިރައްޔިތުންގެ ބިޔަކުން ދައްކާގައި ބަޔަށް ބިނާގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނު ބިނާކުރެވިފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުން ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ އަންނަނިވި، އެގޮ ކޯޓުން ގޮތުގެ ކަނޑައެޅުއްވުމުގެ ދިރުން އަށް އަސާސީ

ޝަރީޢަތުން ގޮތެއް ކަނޑައެޅުއްވުމަށް [illegible] ކަމަށާއި، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދައުލަތުގައި [illegible] [illegible] 04 ނޮވެމްބަރު 1993 އިން 02 އޮގަސްޓު 1994 އަށް، އަދި 30 އޮގަސްޓު 1994 އިން 07 ފެބްރުއަރީ 2009 އަށް ދިވެހި ދައުލަތުން [illegible] ޖެހޭނެކަމެވެ.

(3.2.2) ދެވަނަ ކަންތައް: ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 58 ވަނަ މާއްދާގައި، [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] 799/Cv-C/2012 [illegible]

އަދި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 799/Cv-C/2012 ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
މައްސަލަ ފަދަ މައްސަލަތައް [illegible] އެފަދަ މައްސަލަތައް ބެލުމުގައި [illegible] [illegible] ޤާނޫނީ
[illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2009/SC-A/24 ޤަޟިއްޔާގެ [illegible]
[illegible] [illegible] (ށ) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

(3.2.3) ތިންވަނަ ނުކުތާ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 799/Cv-C/2012 ޤަޟިއްޔާގައި [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޖިނާއީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]،

ޖިނާއީ ކުށުގެ އަމަލުގެ ސަބަބުން ލިބިފައިވާ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހޯދުމަށް ކުރާ މަދަނީ ދަޢުވާއި، ޖިނާއީ ކުށުގެ އަމަލަކާ ނުލައި ލިބޭ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހޯދުމަށް ކުރާ މަދަނީ ދަޢުވާއި މި [illegible] ދަޢުވާގެ މުއްދަތުގައި އަސާސީ ފަރަގެއް ހުރިކަމާއި، އެއީ ދަޢުވާގެ ސަބަބުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]،

އެގޮތުން ޖިނާއީ ކުށުގެ އަމަލަކުން ލިބޭ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހޯދުމަށް ކުރާ މަދަނީ ދަޢުވާގެ
ގެއްލުމުގެ [illegible] އެ ޖިނާއީ ކުށުގެ އަމަލު ކޯޓުގައި [illegible]، ޖިނާއީ ކުށުގެ [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ބަދަލު ހޯދުމަށް ކުރާ މަދަނީ ދަޢުވާގައި [illegible] [illegible] ޖިނާއީ ކުށުގެ [illegible]
[illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2009/SC-A/24 ޤަޟިއްޔާގެ
[illegible] [illegible] (ހ) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

(3.2.4) ހަތަރުވަނަ ކަމަކީ: ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 799/Cv-C/2012 ގެ ޝިއްރާ ގައި، ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހޯދުމަށް އެދި ހުށަހަޅާ މަދަނީ މައްސަލައެއްގެ ތެރެއިން، އެ ގެއްލުމުގައި [illegible] ފަރާތް ޤާނޫނީ ގޮތުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނީ [illegible] [illegible] އިޚްތިޞާޞް ސިވިލް ކޯޓަށް [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] ހުކުމް [illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވާ [illegible] ކަމުގައިވެއެވެ.

ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) ގެ ޖަދުވަލު 1 ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ އިޚްތިޞާޞް ބަޔާނުގައި، އެ ޖަދުވަލުގެ 22 ވަނަ ނަންބަރުގައި ވަނީ **"ޤާނޫނީ ބަންދެއްގައި ނުވަތަ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ބަންދުކޮށްފައިވާ މިނިވަން އުފެއްދުން ދޫކުރުމަށް އަމުރު ކުރުމާއި ކޯޓުތަކުން ނުކުތް އަމުރަކާ [illegible] ކުރުމުގެ ސަބަބުން ނުވަތަ ބަންދުކުރުމުގެ ސަބަބުން ޤާނޫނުއަސާސީގެ 58 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ބަދަލު ހޯދުމަށް އެދި ހުށަހަޅާ މައްސަލަތައް"** މިފަދައިންކަމާއި، މި ޖަދުވަލުގެ މި ނަންބަރަށް ބަލާއިރު 2 ބާރުއެއް [illegible] ފާހަގަކުރެވޭކަމާއި،

ފުރަތަމަ ކަމަކީ: ޤާނޫނީ ބަންދެއްގައި ނުވަތަ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ބަންދުކޮށްފައިވާ މިނިވަން ބަންދުން ދޫކުރުމަށް އަންގައި [illegible] ކޯޓުން ނެރޭ އަމުރަކާ [illegible] ބަދަލު ހޯދުމަށް އެދި ހުށަހަޅާ މައްސަލައެއް ކަމާއި، މިސާލަކީ؛ ޤާނޫނީ ބަންދެއްގައި ނުވަތަ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ބަންދުކޮށްފައިވާކަމަށް [illegible] ސަރުކާރު ކޯޓުން [illegible]، [illegible] [illegible] ސަބަބުން ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހޯދުމަށް އެދިގެން މައްސަލަ ހުށަހަޅާ [illegible] ކަމާއި، މިސާލުގައި ބަދަލު ހޯދުމުގެ މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުގެ ކުރިން، ގެއްލުން [illegible] ޢަދާލަތު ޤާނޫނީ ބަންދެއްގައި ނުވަތަ ޤާނޫނާ ޚިލާފު [illegible] [illegible]

ކަމާބެހޭ ސަރުކާރީ ކޯޓުން ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާތީ، އެހެންކަމުން މިބާވަތުގެ މައްސަލަތައް ހައްލުކުރުން ބުރަވަނީ ސިވިލް ކޯޓަށް ކަމާއި ޤާނޫނީ އެއްވެސް ސުވާލެއް އުފެދެން އޮންނަ ކަމާއި،

ދެވަނަ ނުކުތާ: ޤާނޫނީ ބާރެއްނެތި ނުވަތަ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ޙުކުމް ކަނޑައަޅާފައިވާކަން ނުވަތަ ހައްދުފަހަނައަޅައިގެން، އެ ހައްދުތަކުން ބޭރުވެފައިވާ ކަމުގެ ކުރުމުގެ ސަބަބުން ނުވަތަ ބަޔާންކުރުމުގެ ސަބަބުން ބަދަލު ހުކުމްކޮށް އެ ނުހަނު މައްސަލައިގައި ކަމާއި، މިއާމެދުގައި، ގޮތުގެ ބަދަލުގެ މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓަށް މައްސަލައިގެ ގޮތުން ބެލުމުގެ ކުރިން، އެކަން އެބާރު ބޭރުގައި ކޮށްފައިވާކަމުގެ ނުވަތަ ހައްދު ކުރިމަތީ ކަމަށްބުން އިދާރީ ފައިސާ ސަރުކާރު ކޯޓުގެ އަމުރު ނިންމުމުގެ ބަދަލު ކުރުން މައްސަލައިގައި ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅިފައިވާ އެއްވެސް ކަމެއްނެތްކަމާއި،

އެހެންކަމުން ކަމާބެހޭ އިމިގްރޭޝަން ލިބިފައިވާ ސަރުކާރީ ކޯޓުގެ އަމުރު ލިބުނު ނިންމުމަކީ ކަމާ ނުލި، ޤާނޫނީ ބާރެއްނެތި ނުވަތަ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ޙުކުމް ކަނޑައަޅާފައިވާކަން ނުވަތަ ހައްދުފަހަނައަޅައިގެން ދާއިރާއިން ބޭރުވެފައިވާކަމުގެ، އެފަދަ ސަބަބެއް ލިބުން ބަޔާންކުރުމުގެ ސަބަބުން ހުކުމްކޮށް ކަމަށް މައްސަލައިގައި ބެލުމުގެ އިމިގްރޭޝަން ސިވިލް ކޯޓަށް ލިބިފައިވާކަމަށް ބެލުމުން ހަމަ އެއްވެސް ޤާނޫނީ ހަމައެއް ފެންނަން ނެތްކަން ފާހަގަކުރަމެވެ.

ވީމާ، އިސްތިއުނާފު ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގައި ބަޔާންކުރެވުނު އެންމެހައި ސަބަބުތަކަށް ބަލާއިރު، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 799/Cv-C/2012 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތުގެ ތެރެއިން ދިރާސާކޮށްފައި ހަމަޖެހޭގޮތުގެ ފަނޑިޔާރު މައްސަލައަކީ ޕާޓީއަކު އަށް ޙުކުމްކޮށްފައިވާ މައްސަލަ ކަނޑައަޅާ ދީފައިވާ ޙުކުމް ބާޠިލުކުރުމާއި ގުޅޭގޮތުން ސަބަބުގެ އެއްވެސް ކަމެއް މި ފާސިލާގެ ދުވަހާއިގެ ހައިކޯޓުގައި ބެލި ފަސްޖެހޭނެގޮތުގެ އަމުރުދިނުމެއް ނުފެންނަމެވެ.

- **ޙުކުމް**

ދެންފަހެ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު އެންމެހައި ސަބަބުތަކަށް ޤާނޫނީ އަދި ޝަރުޢީ ހަމަތަކުގެ މަތިން ބަލާއިރު، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 799/Cv-C/2012 ޤަޟިއްޔާ ބައްލަވައި، އެޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] ކަމުގައިވާ ވޫ ދެއި ޑީ، [illegible] ދަޢުވާގައި [illegible] އަސާސީ [illegible] [illegible] [illegible] އިޢްތިރާފް [illegible] ޤާނޫނީ ކޯޓަކުން ގޮތެއް [illegible] ކުރިން ވޫ ދެއި ޑީގެ ދަޢުވާގައި ހިމެނޭ، މިކަމުގެ ސަބަބުން ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ދިނުމުގެ [illegible] ވޫ ދެއި ޑީއަށް ލިބިގެންވާކަމަށް ކަނޑައަޅައި ދިނުމުގެ މި ދަޢުވާގެ ޝަރުޢީ [illegible] [illegible] ގޮތެއް އަދި ކަނޑައެޅުން ނެތްކަމަށް [illegible] ޙުކުމަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ ޤާނޫނީ އަދި ޝަރުޢީ ހަމަ [illegible] ނެތްކަމަށް [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައަޅައި، ޙުކުމްކޮށްފީމެވެ.